

KÚRIA

Bfv.III.1.126/2014/4.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év március hó 31. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A rágalmazás vétsége miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben - a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát elbírálva - a Szolnoki Járásbíróság 4.B.1209/2012/9. számú, illetőleg a Szolnoki Törvényszék 2.Bf.862/2013/4. számú határozatait hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az előterjesztő, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Szolnoki Járásbíróság a 2013. szeptember 25-én kelt 4.B.1209/2012/9. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki rágalmazás vétségében [2012. évi C. törvény - a továbbiakban: Btk. - 226. § (1) bekezdés]. Ezért a terheltet 160 napi tétel, napi tételenként 1300 forint, összesen 208.000 forint pénzbüntetésre ítélte, és rendelkezett annak meg nem fizetése esetén való szabadságvesztésre átváltoztatásáról.

A terhelt fellebbezése alapján eljárva a Szolnoki Törvényszék a 2014. március 25-én kihirdetett és ugyanaznap jogerőre emelkedett 2.Bf.862/2013/4. számú végzésével az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint a Szolnoki Rendőrkapitányág Bünygyi Osztály Életvédelmi- és Helyszínelő Alosztályán a magánvádló férje ellen büntetőeljárás volt folyamatban súlyos testi sértés büntettének kísérlete és felfegyverkezve elkövetett garázdaság büntette miatt. A terhelt a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatalba 2012. november 8. napján érkezett, a kormány megbízottnak címzett levelében azt az állítást tette, miszerint „a magánvádló valamilyen formában részese volt a férje által elkövetett élet ellenes súlyos bűncselekménynek”. Ezért kérte, hogy „a magánvádló közszolgálati tisztségviselő (fogyasztóvédelmi felügyelő) jogviszonyának fenntarthatóságát ellenőrizni (felülvizsgálni) szíveskedjenek”.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

Ennek indokai szerint a terhelt férjétől úgy tudta: a magánvádló férje által a terhelt férjének sérelmére elkövetett cselekmény során a magánvádló is a helyszínen volt, és azt kiabálta közben a férjének, hogy „verd szét a pofáját”.

A terhelt a magánvádló munkáltatójának címzett levelének megírásakor és postára adásakor kizárólag ezen információ birtokában volt; a terhére rótt tényállítását - miszerint a magánvádló valamilyen formában részese volt a férje által elkövetett bűncselekménynek - ennek alapján tette meg.

Állítása a rendelkezésére álló információ alapján helyénvaló is volt, hiszen az elkövetőre szándékerősítőleg ható magatartás tanúsítóját a Büntető Törvénykönyv a részesi elkövetők között, ún. „pszichikai bűnsegédként” nevesíti. A magánvádló fent leírt magatartása ennek mindenben megfelel.

A terhelt terhére rótt cselekmény elkövetésekor a nyomozás még folyamatban volt, iratismertetésre nem került sor. Így azt a terhelt - az indítvány szerint - értelemszerűen nem tudhatta, hogy utóbb a nyomozás mit fog megállapítani, a beszerzett bizonyítékokat miképp értékeli, és kivel szemben, milyen tartalommal kerül majd sor vádemelésre és ítélethozatalra.

A valóság bizonyítása - sikere esetén - a terhelt büntethetőséget kizáró okból való felmentéséhez vezethet (EBH 1999.4.). Ennek ellenére sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem vizsgálta, hogy

a magánvádló ténylegesen megtette-e a vázolt szituációban a terhelt által állított kijelentését, az kétséget kizáróan megállapítható vagy kizárható-e.

A terhelt levelében nem büntetőjogi részességről, hanem a mindennapi fogalmak szerinti részességről beszélt. Ha a terheltnek a magánvádló kijelentésére vonatkozó állítása valósnak bizonyul, az alapján a terhére rótt kijelentés is valós, azaz a magánvádló - legalábbis a köznap fogalmak szerint - részese volt a férje által elkövetett bűncselekménynek.

A magánvádló és a bűncselekmény közötti kapcsolatra utal továbbá az indítvány szerint, hogy az elkövetési eszköz (egy gázpisztoly) a magánvádló lakásában került lefoglalásra, legalábbis az ez ellen bejelentett panasz, és az azt elutasító határozat erre utal.

Kitért az indítvány továbbá arra is, hogy az alapcselekmény kapcsán pótmagánvádas büntetőeljárás a Szolnoki Járásbíróság előtt még mindig folyamatban van.

Minderre tekintettel a védő indítványozta, hogy a Kúria a Be. 428. §-a alapján a jogerős ítéletet - nyilvános ülésen - helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárás folytatására, tekintettel arra, hogy a valóság bizonyításának sikere esetén büntethetőséget kizáró okból a terhelt felmentésére kerülhet sor.

A felülvizsgálati indítványra a magánvádló jogi képviselője írásbeli észrevételt tett, melyben az indítvány elutasítását és a jogerős határozat helybenhagyását indítványozta. Érvei szerint az eljárás során bizonyítást nyert, hogy a magánvádlónak az alapcselekményben való részesi közreműködésére adat sem merült fel, így az ezzel ellentétes állítás attól függetlenül megvalósítja a rágalmozás vétségét, hogy az min alapult.

A felülvizsgálati indítvány a terhelt javára szól, ezért azt a Kúria a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata alapján tanácsülésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerint felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével került sor.

Ezt vizsgálva a Kúria megállapította: a terheltnek a jogerős ítéleti tényállásban rögzített magatartása a rágalmozás törvényi tényállási elemeit kimeríti.

A rágalmazás vétségét az követi el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, és súlyosabban büntetendő, ha a rágalmazást aljas indokból vagy célból, nagy nyilvánosság előtt vagy jelentős érdeksérelmet okozva követik el.

A tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is) (BH 1994.171.).

A tényállítás olyan megnyilatkozás, amelynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmazás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet.

A tényállításnak - törvényi tényállás szerint - valakiről kell megtörténnie. Ehhez képest a rágalmazás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan, a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot (BH 2009.135.).

Mindezek tükrében a konkrét esetben a terhelt bűnösségének alapját képező kijelentés - miszerint a magánvádló valamilyen formában részese volt a férje által elkövetett bűncselekménynek - nem vitathatóan tényállítás.

A becsület csorbítására alkalmasság objektív ismérv. Objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására.

A sérelem absztrakt lehetőségét jelenti, nem a passzív alany, a sértett szubjektív értékítélete, egyéni megítélése, érzelmi beállítottsága, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására. A törvény bár az adott sértett személyét, illetőleg becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzetéhez kötötte, mértén. Annak van meghatározó jelentősége, hogy a tényállítás az objektív értelmezés alapján és a társadalomban kialakult általános felfogás szerint alkalmas-e a becsület csorbítására (BH 1981.220.; BH 1992.296.; BH 1999.9.; BH 2001.462.).

Általában becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett

ellen. Becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése is, ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértetttről, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja (BH 2007.4.).

Miután a becsület csorbítására alkalmasság a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti, nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény – a becsület csorbulása – ténylegesen bekövetkezzék. Rágalmazás esetében ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.

A részesség büntetőjogi fogalom is, magában foglalja a korábbi Btk. 21. §-ában meghatározott felbújtó és bűnsegéd fogalmát. Ugyanakkor köznap értelemben sem lehet vitás, hogy egy bűncselekmény részesének lenni nem értékítélet-mentes ténymegállapítás, így nem vonatkozhat például a bűncselekmény sértettjére, vagy akár csak egy véletlenül jelenlévő, vétlen szemtanúra sem.

Az ahhoz kapcsolódó negatív értékítéletet jól igazolja, miszerint állítását a terhelt maga is annak megalapozására használta fel, hogy arra hivatkozással további (munkajogi) szankció alkalmazását érje el a magánvádlóval szemben.

Ez pedig nem válhat külön a büntetőjogi felelősségtől, hiszen – ahogy éppen a felülvizsgálati indítvány is kiemeli – akár a bűncselekmény helyszínén az elkövetővel szándékegységben való támogató, de passzív jelenlét már megalapozza a pszichikai bűnsegédi büntetőjogi felelősséget.

Mindezek tükrében nem kétséges, hogy azon tény állítása, miszerint valaki egy bűncselekmény elkövetésének részese, a becsület csorbítására alkalmas.

A sértett nem közszereplő, a magánvádló pedig nem hivatalos személy, aki hatáskörében eljárva tette meg állítását; ehhez képest sem terhelti, sem sértetti oldalról nem merül fel olyan körülmény, ami közvetlenül kizárhatná a rágalmazás megvalósulását.

A rágalmazás megvalósulását ugyanakkor közvetetten zárhatja ki a valóság sikeres bizonyítása [Btk. 229. § (1) bekezdés], ami a Btk. 15. § h) pontja szerinti büntethetőséget kizáró egyéb ok. Az indítvány lényegében ennek elmaradását sérelmezi.

A valóság bizonyítása elrendelésének a Btk. 229. § (2) bekezdésében előírt törvényi előfeltétele, hogy a becsület csorbítására alkalmas tény állítását közérdek vagy jogos magánérdek indokolja. Ugyanakkor

a rágalmazás miatt indított büntetőügyben a valóság bizonyítása kérdésében a bíróságnak hivatalból és alakszerű határozat mellőzésével kell döntenie (BH 1992.226.). Ebből azonban az is következik, hogy ha a bíróság az ezzel kapcsolatos kérdéseket a szükséges körben megvizsgálta, akkor önmagában a valóságbizonyítás alakszerű elrendelésének elmaradása nem sérelmezhető.

Ezt pedig mind az első-, mind a másodfokú bíróság megtette, és az elsőfokú ítélet 3. oldalának utolsó két bekezdésében, valamint a másodfokú határozat 2. oldalának nyolcadik bekezdése utolsó négy sorában rögzítette, miszerint az állított bűncselekmény miatt akkor már egy éve folyamatban lévő büntetőügyben a magánvádló gyanúsított kihallgatására nem került sor, személye elkövetőként fel sem merült.

Amennyiben ebben utóbb - a jogerős ítélet meghozatalát követően - változás történt volna, az mint új tény, perújítás alapját képezhetné. Ilyenre azonban a felülvizsgálati indítvány maga sem hivatkozik.

A jogerős határozat meghozatalakor pedig a bíróságok kellően figyelemmel voltak arra a tényre, hogy a terhelt levelében érintett bűncselekmény kapcsán akkor nyomozás volt folyamatban. Ilyen körülmények között a valóság bizonyítása kizárólag iratvizsgálatot igényelt, személyi bizonyítás az alapügy nyomozásával párhuzamosan nem folytatható.

Ez annál is inkább nyilvánvaló, mivel a valóság bizonyítása sem képezheti nyomozás alapját, e célból nyomozás elrendelésére nem kerülhet sor.

Az a terhelti állítás tehát, miszerint a magánvádló bármilyen formában részese lett volna az akkor nyomozás tárgyát képező bűncselekménynek, valótlan volt. Ezért valósága értelemszerűen nem vezethetett a terhelt felmentéséhez, illetve más oldalról: a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása nem járt az anyagi büntetőjog megsértésével.

Mindezekre figyelemmel - s miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy

ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2015. március 31.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k.
előadó bíró, Dr. Horváth Dóra s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő
MV